

Мотивація до навчання

Що робити, щоб дитина почала робити уроки самостійно (і без нагадувань)?

Пам'ятайте, що навчання — справа дитини, а не ваша. Якщо ви занадто хвилюєтеся за невиконане домашнє завдання, тривалий час сидите разом з дитиною над ними, то це ознака надмірної тривожності, гіперопіки. Дитина повинна навчитися сама розподіляти свій час та справи.

Приймайте невдачі дитини. Звісно, їй не все вдається. І дорослий може щось забути чи не встигнути виконати, а дитина тим паче. Загубити портфель, тривалий час переглядати серіал... Відповідатиме за наслідки також вона, а ви просто поспівчуйте: будьте певні, дитині теж неприємно.

Позбавте себе відповідальності за результат. Так, ви батьки, але навчання є сферою відповідальності вчителя (бо це його робота!) та учня. Учень має зробити справу якісно, або ж лінуватися та відповідати за наслідки. Цей досвід йому знадобиться у дорослому житті.

Продемонструйте дитині, що домашнє завдання може бути цікавим. Виконати домашні справи не означає зрозуміти чи вивчити. Запам'ятовується те, що викликає емоції. Запитайте дитину, чи цікаво їй! Якщо предмет не подобається, поміркуйте вдвох, чим він корисний.

Не сваріть і не критикуйте. Знаходити помилки — це справа вчителя. Ваше ж, батьківське завдання: любити дитину та створювати їй умови для навчання. У жодному разі виконання домашніх завдань не вимірює, наскільки дитина «хороша».

Схвалюйте успіхи. Здавалося б, очевидно, але за двійками-зауваженнями легко забути. Коли у дитини щось не вийшло, вистачить і того, що вона сама засмутилася. Навіть якщо вона вдає, ніби їй байдуже.

Якщо дитина робить уроки тільки з вами, запропонуйте експеримент: на сім днів (з вихідними) ви припиняєте брати участь у виконанні домашнього завдання. Виняток — тільки якщо дитина сама попросить про допомогу. Через тиждень обговоріть результати.

Проводьте з дитиною більше часу — але не за уроками. Спільні прогулянки, ігри, просто розмови про життя повинні займати значно більше часу, ніж виконання домашніх завдань разом.

Мотив навчання — це спрямованість учня на різні сторони навчальної діяльності.

Таким чином, існує зв'язок різних типів ставлення школяра до навчання з характером його мотивації і станом навчальної діяльності.

Виокремлюють п'ять типів ставлення до навчання:

- негативне;
- байдужне або нейтральне;
- позитивне аморфне;
- позитивне пізнавальне, усвідомлене;
- позитивне відповідальне, особистісне.

Для негативного ставлення школярів до навчання характерно таке: бідність і вузькість мотивів; пізнавальні мотиви вичерпуються інтересом до результату; не сформовані вміння

ставити цілі, долати труднощі; навчальна діяльність не сформована; відсутнє вміння виконувати дію за розгорнутою інструкцією дорослого; відсутня орієнтація на пошук різних способів дії.

За позитивного (аморфного) ставлення школярів до навчання в мотивації спостерігаються нестійкі переживання новизни, допитливості, спонтанного інтересу; виникнення перших переваг одних навчальних предметів перед іншими; широкі соціальні мотиви обов'язку; розуміння і первинне осмислення цілей, визначених учителем.

За позитивного (пізнавального) ставлення школярів до навчання мотивація характеризується постановкою нових цілей; народженням нових мотивів; осмисленням співвідношення своїх мотивів і цілей. Навчальна діяльність включає не тільки відтворення за зразками вчителя завдань, способів дій, але й виникнення самостійно визначених цілей, а також виконання дій з власної ініціативи. Відбувається опанування вміннями планувати й оцінювати свою навчальну діяльність до її здійснення, перевіряти та контролювати себе на кожному етапі уроку.

За позитивного (особистісного, відповідального) ставлення школяра до навчання мотивація характеризується стійкістю і неповторністю мотиваційної сфери; уміннями ставити перспективні, нестандартні цілі та реалізовувати їх; умінням долати перешкоди задля досягнення мети. У навчальній діяльності, спостерігається пошук нестандартних способів виконання навчального завдання, гнучкість і мобільність способів дій, опанування навчальними діями та уміннями до рівня навичок і звичок культури праці, вихід з навчальної діяльності в самоосвітню, перехід до творчої діяльності.

Для стимуляції навчання є кілька корисних порад:

1. Спирайтесь на бажання дитини. Важливе не те, чого бажаємо ми самі, а те, чого хоче учень. Він не винний у своїх бажаннях. Завдання педагога — змінити напрямок його прагнень, якщо вони не збігаються з педагогічними цілями.
2. Використовуйте ідентифікацію. Примушуйте своїх учнів чогось палко забажати. Головне — «щоб бажання виникли», а ви змогли б їх використати.
3. Враховуйте інтереси й нахили. Говоріть про те, що цікавить ваших учнів, точніше, з цього починайте. Намагайтесь обернути «побічні» інтереси дитини на свою користь. У важких випадках ідіть від яскравої форми до змісту, від емоцій до логіки.
4. Використовуйте наміри. Пам'ятайте: намір виникає на основі потреби. Знаходьте можливість допомогти учням у здійсненні їх намірів.
5. Заохочуйте бажання досягти визнання. Багато дітей вчиться не тільки заради знань, а й заради престижу. Не слід нехтувати цим бажанням.
6. Шукайте чесноти, схвалюйте успіхи, давайте дитині шанси. Пам'ятайте, що завжди краще хвалити, ніж критикувати. Авансуйте найменші позитивні зрушення. Безпрограшний стимул — «Я вірю, що ти зможеш!»
7. Зробіть діяльність привабливою. Використовуйте зовнішньо привабливі й цікаві форми роботи, оформлення результатів, кінцевої оцінки діяльності.
8. Іноді просто говоріть «Треба!». Але цьому заклику завжди надавайте особистісної спрямованості — «Це потрібно зробити! Ти ж вольова людина!».
9. Використовуйте ситуацію. Різні життєві ситуації, що виникли випадково, потрібно помітити й миттєво використати як стимул.

Основною формою організації навчальної діяльності є урок.

Для проведення уроку існують такі рекомендації, впровадження яких сприятиме створенню мотиваційних моментів.

1. Використовувати різноманітні форми й методи організації роботи, що враховують суб'єктивний досвід учнів щодо теми, яка розглядається.
2. Створювати атмосферу зацікавленості кожного учня як у власній роботі, так і в роботі всього класного колективу.
3. Стимулювати учнів до використання різноманітних способів виконання завдань на уроці без побоювання помилитися, одержати неправильну відповідь.
4. Заохочувати прагнення учнів до самостійної роботи, аналізувати під час уроку різні способи виконання завдань, запропоновані дітьми, відзначати та підтримувати всі іїроя"ви діяльності, що сприяють досягненню учнями мети.
5. Створювати педагогічну ситуацію спілкування, що дозволяє кожному учневі, незалежно від ступеня його готовності до уроку, виявляти ініціативу, самостійність і винахідливість у способах роботи.
6. Обговорювати з учнями наприкінці уроку не лише те, «що ми дізналися» (що опанували), але й те, що сподобалось (не сподобалось) та чому; що хотілося б виконати ще раз, а що зробити по-іншому.
7. Під час опитування на уроці (виставлення оцінок) аналізувати не лише правильність (неправильність) відповіді, але і її самостійність, оригінальність, бажання учня шукати та знаходити різноманітні способи виконання завдань.
8. Оголошуючи домашнє завдання, слід повідомляти не лише його зміст та обсяг, але й давати докладні рекомендації щодо раціональної організації навчальної роботи, яка-забезпечить виконання домашнього завдання.

З огляду на вищевикладене можна відзначити, що учень на уроці повинен бути настроєний на ефективний процес пізнання, мати в ньому особисту зацікавленість, розуміти, що й навіщо він виконуватиме. Без виникнення цих мотивів навчання, без мотивації навчальної діяльності пізнання не може принести позитивний результат.